
Sisi – Osamělá císařovna

V Hofburgu byly posměšky a sykot tlumenější a méně nápadné, omezilo se na šeptání za dlaněmi v rukavičkách a na klevetění za zavřenými dveřmi. „Opravdu strašné,“ podotkla Sisi, zatímco se znovu zabydlovala ve svém starém apartmá v Amáliině křídle Hofburského paláce. Do těchto místností se před lety stěhovala s takovou obřadností, mladá nevěsta plná nadějí. Tady počala své děti, přivedla je na svět a promýšlela, jak se o ně bít, aby si je udržela. V těchto pokojích se s Františkem vzájemně přiváděli k šílenství, nejdřív vášnivou láskou a něhou a pak hněvivými hádkami – těch v pozdějších letech přibývalo. Teď se sem vrátila, dívala se na tytéž okázalé prostory s červeným damaškem, porcelánovými vázami a třpytivými pozlacenými lustry a v duchu znovu prožívala srdcervoucí výjevy z let, které tady strávila.

„Strašné, a jde to pořád dokola jako začarovaný kruh,“ dodala při vzpomínce na výrazy dvořanů, kolem nichž na chodbách procházela. Ohromené tázavé pohledy v jejich obličejích. Jak vyčkávali, a jen co je minula, propuklo za jejími zády vzdychání a šeptání. Tihle zjemnělí a hezky ustrojení lidé možná byli zdrženlivější než prostí občané, co na ni v ulicích pokřikovali, ale jen o trochu.

„Posmívají se mi a hanobí mě, tak se od nich raději držím dál,“ řekla Sisi a sledovala, jak se Marie a Ida přehrabují v jedné z tuctu truhlic císařovna oblečení. „A čím déle jsem pryč, tím víc si ze mě tropí posměch. Nemohu vyhrát. Což je důvod, proč jsem se rozhodla všechno vzdát.“

Ida a Marie na sebe stísněně pohlédly. Sisi, sedící na hedvábné pohovce s Valerií v náruči, si jich nevšimla a znovu se zadívala na pokojný obličejík spícího dítěte. „Jenže teď... Nevím, jak dlouho tady vydržíme, holčičko,“ dodala tiše a netečně. Sevřela děvčátko ještě pevněji.

Marie, která se vždycky snažila vykouzlit kolem Sisi radostnou atmosféru, se opatrně ozvala. „Vsadím se, že dvořanů, co jsou šťastní, když vidí, že se Vaše Veličenstvo vrátilo, je mnohem víc než těch nespokojených.“

„A vůbec, co na tom záleží?“ vzdychla Sisi. „Kvůli nim tady nejsem.“ Zvedla se a odnesla Valerii do postýlky, postavené hned vedle jejího lůžka. Uložila spící dítě, a když se ujistila, že si tam hoví v bezpečí pod příkrývkou, prošla místností k psacímu stolu a zvedla malý portrét svého syna, pořízený v době, kdy byl ještě batole. Otřela z rámečku prach a prohlížela si chlapcův obličejík s jemnými rysy. Syn se jí opravdu v mnoha směrech podobal. Ty rozzářené světle hnědé oči a kaštanové kadeře. Ale především sklonem k citlivosti, tak zjevným z toho, jak se díval na portrétistu. S vážným výrazem prozrazujícím to, co František odjakživa nazýval „*křehkou konstitucí*“.

Jen co se s Valerií zabydlely ve svém apartmá, vydala se Sisi ze všeho nejdřív do synových komnat. Než odešla ze svého pokoje, nařídila kategoricky Marii a Idě, aby nespouštěly Valerii z dohledu. Dítě nesmí být za žádných okolností odneseno z císařovny ložnice a arcivévodkyni Žofii nebude dovoleno překročit práh.

Sisi dorazila do apartmá korunního prince krátce před večeří a čekala, že chlapce zastihne při odpočinku po dlouhém dni. Šokovalo ji, když se místo toho dozvěděla od strážce v uniformě, že je Rudolf ještě pořád venku se svým vychovatelem. „Kdy se má vrátit?“ zeptala se Sisi muže, jehož tvář nikdy dřív neviděla.

„Nevím, Vaše Veličenstvo.“

Sisi zkřížila paže přes hrud, znechucená tím, jak je ten člověk skoupý na informace. „No a kdy se *obvykle* vrací?“

„Korunní princ Rudolf se obvykle vrací do svého apartmá kolem osmé hodiny večer, Vaše Veličenstvo.“

„V osm večer?“ zamračila se Sisi. „Kdy ráno odchází?“

Muž zaváhal, jako by si nebyl jist, jestli tu informaci může prozradit. Sisin přísný výraz jej zřejmě přesvědčil, že bude mít větší potíže, pokud to neudělá, protože řekl: „Korunní princ Rudolf a hrabě Gondrecourt z tohoto apartmá odcházejí zhruba v pět ráno, Vaše Veličenstvo.“

„Patnáct hodin výuky?“ Sisi sepjala ruce a začala přecházet po malém přijímacím salonu před strážným. Patnáct hodin výuky pro chlapce, jemuž bylo teprve nedávno deset let? To je přece šílenství.

„Není to jen výuka, madam. Také dril, pochodování a...“ Strážný se najednou zarazil, upamatoval se na své postavení, odmlčel se a znovu nasadil nicneřikající výraz.

„Jistě, chápu,“ přikývla Sisi. „Počkám v jeho pokoji, až se vrátí.“ Vykročila ke dveřím do Rudiho ložnice, ale strážný se nehnul z místa. Stál jí v cestě a díval se na císařovnu, jako by měla v úmyslu vniknout někam, kam nesmí.

„Ano? Co se děje?“ Slyšela ve svém hlase podrážděný tón.

„Jen to, že...“ Muž přenesl váhu z jedné naleštěné holínky na druhou, pohled sklopený k parketové podlaze. „Do pokojů korunního prince Rudolfa nesmí vstoupit nikdo, kdo si předem nesjedná schůzku, Vaše Veličenstvo. Z příkazu hraběte Gondrecourta.“

„Gondrecourtovy rozkazy jsou mi zcela lhostejné.“

Nadešel čas večere, ale Sisi neměla chuť k jídlu. Za oknem ložnice korunního prince se plíživě snášela noc, a zatímco se místnost nořila do přitímní, rozhlédla se kolem sebe. Vůbec se to tam nepodobalo tomu, jak by měl dětský pokoj vypadat: žádné bubínky na hraní, koleje s vláčky ani obrázkové knihy, natož hřejivý krb nebo tác s teplým jídlem, který by prince čekal po dlouhém dni. Ba ani cínoví vojáčky. Jen strohé lůžko, psací stůl, židle a pár jednoduchých komod. Bezútěšné místo, prosté veškeré radosti.

Konečně se dveře otevřely a objevily se dvě postavy, jedna se širokými rameny a hřmotná, druhá drobná a neduživá, tělíčko nepřilíš zdatného hochy. První pohled na syna Sisi bezmála přiměl k zoufalému výkřiku. Věděla z Giseline dopisu, co ji čeká – že se syn netěší dobrému zdraví –, ale skutečnost, již musela čelit, byla mnohem horší. Rudi měl na sobě důstojnickou uniformu, stejný tuhý a škrobený úbor, jaký nosil jeho otec, ovšem šitý na jeho drobné tělo. Bylo mu deset, ale nevypadal statněji než sedmiletý kluk. Vlasy, kdysi podobné rezavým kadeřím své matky, mu teď zplihle a mdle visely kolem sinalého obličejce. Ale tím, co Sisi přimělo zalomit v potměnlé ložnici rukama, byl výraz v synově obličejce. Rudi měl úplně vpadlé oči, těžká víčka a čelo svraštelé tak, že promlouvalo o jeho vyčerpání a úzkosti. Měl tělo drobného chlapce – a v obličejce vepsané starosti dospělého muže.

Uviděl ve svém pokoji neznámou krásnou ženu a uskočil poděšeně dozadu – instinktivní reakce, kterou mu evidentně vštípili každodenní taktikou, s níž ho všemožně překvapovali a děsili. Bože můj, ten kluk se nejspíš

třese pokaždé, když přijde do nějaké místnosti, pomyslela si. Nikdy neví, jaký hrozný výjev nebo muka pro něj vychovatel přichystal.

„Rudi.“ Sisi ho nechtěla ještě víc děsit a vyslovila jeho jméno tak jemně, jak to jen svedla. Šla k němu a klesla na kolena. „Rudi.“ Vzala chlapce za ruku, cítila chlad jeho prstů, všimla si, jak se třese. Vtiskla mu polibek do dlaně. Pořád na ni nedůvěřivě hleděl očima, tvarem i barvou stejnýma, jako ty její, až na ten zoufalý, utrápený pohled.

„Rudi, to jsem já, tvoje maminka. Ach, Rudi, drahoušku.“ Sisi k němu natáhla ruce a přitiskla ho k sobě, po tvářích jí stékaly slzy. Vždycky byl drobný, zdědil po matce štíhlou, útlou postavu. Jenže teď měla Sisi pocit, že by ho i nejjemnějším objetím rozdrtila, tak byl hubený a křehký. „Můj milý chlapče. Už je to dobré. Všechno bude v pořádku. Jsem tady, u tebe.“

„Císařovno Alžběto.“ Hrabě Gondrecourt nad nimi stál, ruku majetnický položenou na Rudiho rameni.

„Hrabě Gondrecourte.“ Sisi odtrhla paže od Rudiho, napřímila se a zírala do široké strohé tváře synova vychovatele. Vypadal, jako by po jeho rtech za celý život nepřeběhl úsměv. Znovu se otočila k synkovi, potlačila zachvění a řekla vlídně: „Drahoušku, promluvím si ve vedlejším pokoji s tvým učitelem. A pak se vrátím a povečeříme spolu.“

Drobný chlapec potřásl hlavou a vrhl nervózní pohled na svého učitele, jako by škemral: Prosím, netrestejte mě za přestupky této ženy.

Sisi odolala nutkání kvílet. Nemohla plakat, přece Rudimu ještě nezhorší jeho muka – nebo nezpůsobí víc radosti tomu sadistovi, který se nad ním tyčil. Znovu se obrátila k vychovateli. „Gondrecourte, pojdte se mnou ven. Na slovíčko.“

Stál jako vrostlý do země. „Postarám se, aby se korunní princ navečeřel, provedl večerní očistu a pomodlil se. Až splním všechny své povinnosti, mohu si s vámi promluvit, pokud si to přeje císař.“ A pak, jen tak mimochodem, dodal: „Císařovno Alžběto.“

Sisi cítila, jak jí tuhnu svaly. „Ne, Gondrecourte, půjdete se mnou na chodbu teď hned.“ Neochvějná přísnost, s jakou to vyslovila, překvapila i ji samotnou. Učitel se podvolil, zamračil se na chlapce a následoval jeho matku z místnosti.

V předpokoji se Sisi snažila udržet hlas v klidu. Nechtěla Rudiho rozrušovat křikem a také tušila, že bude-li mluvit tiše a odměřeně, dá své antipatie

vůči tomu člověku najevo mnohem víc, než kdyby na něj křičela a vztekala se. „Hrabě Gondrecourte, jste propuštěn. Už nepožadujeme vaše služby.“

Voják nehnul brvou, výraz v jeho obličejí připomínal neproniknutelnou masku. Sisi pokračovala: „Ihned opustíte palác. Jestli potřebujete pomoc při zařizování náhradního ubytování, obraťte se na někoho ze služebnictva, ať vám zajistí bezpečné bydlení za branami Hofburgu. Nepřeji si, abyste se víckrát třeba jen přiblížil k apartmá korunního prince. Už s ním nebudete v kontaktu. Rozumíte?“

Gondrecourt překřížil paže, v obličejí se mu ještě pořád nezračil ani náznak emocí. Když promluvil, znělo to, jako by musel vynaložit spoustu trpělivosti při hovoru s přihloupkým dítětem. „Císařovno Alžběto, sloužím v paláci z rozkazu Jeho Výsosti císaře Františka Josefa.“

„Už ne.“ Sisi zavrtěla hlavou a snažila se zachovat klid. „Jste ze služby propuštěn.“

Usmál se, ne úsměvem toho druhu, jaký doufala, že uvidí ve tváři muže, který vychovává její dítě, ale spíš znuděně a samolibě, aby Sisi blahosklonně ujistil, že pro něj její slova mnoho neznamenají.

Sevřela pevně pěsti, znovu je rozevřela a přiměla se ke klidu. „Máte nějaké otázky? Nebo mám přivolat strážu, aby vás vykázaly ven?“

Muž zalétl pohledem ke dveřím ložnice, jako by se chystal vrátit ke svým sadistickým povinnostem za zdí. Po chvíli se zeptal pochybovačným tónem: „Když odejdu, kdo dohlédne na výuku a kázeň korunního prince?“

Sisi nemusela dlouho přemýšlet. „Já,“ odpověděla pohotově.

Vrátila se do Rudiho pokoje, ale chlapec někam zmizel. „Rudi, drahoušku?“ Sisi rozžehla několik svíček a přivolala služebnou, aby rozdělala oheň v bílých porcelánových kamnech. Nařídila, ať přinesou dva talíře polévky, konvici horké čokolády a přichystají synovi teplou koupel – zdůraznila, že voda musí být teplá.

Našla syna skrčeného za masivní skříní v rohu ložnice. Při pohledu na jeho schoulené tělíčko a výraz paniky, když viděl, že ho objevila – jako nějaké týrané zvíře – Sisi pukalo srdce, ale vzchopila se, jak nejlépe to svedla. Plakat může později. Ne teď a tady, ne před synem, který potřebuje spíš její sílu než slzy. A vůbec, copak nerozumí chlapcově nutkání skrýt se? Kolikrát cítila totéž? Touhu prchnout z tohoto paláce? „Pojď sem, miláčku.“ Natáhla k Ru-

dimu ruku, ale nechopil se jí. „Pojď. Jsi v bezpečí, slibuji. Ten strašný... eh... ten člověk je už pryč.“

Rudi pomalu vstal a následoval ji, krůček za krůčkem vyšel z rohu místnosti, ale nevzal ji za ruku. Těkal pohledem po prostoru ozářeném světlem svíček, jako by se chtěl přesvědčit, že matka mluví pravdu.

„Ještě jsi nevečeřel. Máš hlad?“

Hoch neodpověděl, ale z toho, jak se díval na sluhu, který přinášel jídlo, bylo evidentní, že je vyhládlý. „Povečeříš se mnou, drahoušku Rudi?“ Usedli k dřevěnému stolku a Sisi zvedla lžici, aby ochutnala polévku.

„Počkej.“ Rudi zvedl ruku v rukavici.

„Ano?“ zeptala se Sisi a zarazila se, lžici zvednutou k ústům.

„Hrabě Gondrecourt říká, že se musím před každým jídlem pomodlit.“

„Ach ano, jistě,“ souhlasila Sisi. Rychle se pomodlila a přemítala, jak může ten člověk promlouvat k Bohu, když před ním takto jedná s dítětem.

„A teď jez, Rudi.“

Chlapec jedl polévku zdvořile a ukázněně, ale ani úsilí dostat etiketu stolování nemohlo skrýt jeho zjevný hlad. „Kdy jsi naposledy jedl?“ zeptala se Sisi, sedící u stolku proti němu.

Podíval se na ni a pak se rozhlédl, jako by si byl jistý, že tam Gondrecourt někde číhá a čeká, aby ho vyplísnil za to, že mluví s touhle cizí ženou, která se tu objevila jako nějaký krásný přízrak a narušila navýsost důležitou císařskou rutinu.

„Drahoušku,“ Sisi k němu přistrčila talíř polévky, z níž snědla jen polovinu. „Máš prázdný talíř. Dojez mou porci.“

Mlčky na ni pohlédl a nevěřičně vytáhl obočí.

„Vem si ji,“ pobízela ho. „Nemám hlad,“ dodala po pravdě.

Když dojedl polévku a vypil celou konvici horké čokolády, Sisi se ho znovu snažila uklidnit. „Rudi, drahoušku, ten zlý muž je pryč.“

Tázavě na ni pohlédl, dosud nejistý, zdá jí může věřit. Kolikrát ho asi Gondrecourt zkoušel nějakou lstí, pokaždé se skrytým morálním ponaučením? Rudi si určitě myslel, že jde o další zkoušku. A nesmírně krutou, kdyby se Gondrecourt vrátil!

„Rudi, můžeš mi věřit. Jsem tvoje maminka.“ Sisi polkla a sáhla do záhybu sukně. „Vidíš? Tohle jsi ty. Jako malý chlapeček. Pořád ten obrázek u sebe nosím.“ Ukázala mu miniaturní portrét a navrhla, aby jej vzal do ru-

kou, ale jen na něj pohlédl. Sisi podobiznu znovu uložila do kapsy. „Podívej, mám tu ještě jeden.“ Zvedla další malý obrázek.

„Gisela.“ Vyslovil jméno starší sestry a po rtech mu přeběhl slabounký náznak úsměvu.

„Rudi, byla jsem nějakou dobu pryč. Ale teď jsem zpátky. A slibuji, že už toho muže víckrát neuvidíš. Víš, co je to slib?“

Chlapec neodpověděl.

„Slib je,“ vysvětlovala Sisi, „když někdo řekne, že něco udělá, a ty víš, že to opravdu udělá. Můžeš se na toho člověka spolehnout.“ V mysli jí vytanula podoba Andrásyho, ale přinutila se nemyslet na něj a na to, jak po něm touží. Jak se kdysi poranila a on řekl něco podobného. *Chci ti dokázat, že můžeš znovu někomu věřit, Sisi.*

Složila ruce na stole před sebou a zpřímila se na syna podívala. „Slibuji ti, Rudi, že už se s tím mužem nesetkáš.“

Po večeři ho přesvědčila, aby odložil vojenskou uniformu. Viděla, jak se stydí, a stočila pohled jinam. „Miláčku, voda je teplá, opravdu.“ Rudi nedůvěřivě přistoupil ke kádi, evidentně jí nevěřil. Strčil ruku do vody, přesvědčil se, že matka nelže, a udiveně na ni pohlédl.

Usadil se v lázni a chvíli se ani nehnul. Sisi s bušícím srdcem vzpomínala, jak bezuzdně a divoce probíhala koupel za jejího dětství v Possenhofenu – jak si s Néné při koupání hrály, zpívaly a každý týden při té příležitosti nadělaly v domě spoustu nepořádku. Všechna ta bezstarostnost tolik kontrastovala s pohledem na chlapce, sedícího ve vodě jako kus ledu, co musí roztát.

Když se Rudi převlékl do nočního úboru, Sisi jej uložila do postele, schoulila se vedle synka, objala ho a vdechla vůni čerstvě umytých kaštanových kadeří. „Vídáš se večer s tatínkem nebo babičkou?“ zeptala se.

„Ve dnech výuky ne,“ pípl tak slabě, že to Sisi na chvílku vyvedlo z konceptu. Ale přece jen na ni promluvil, konečně!

„Kdy se s nimi vídáš?“

„Ráno, Vaše Veličenstvo.“

„Prosím, drahoušku, říkej mi maminko.“

Rudi na ni zmateně pohlédl, jako by si myslel, že špatně slyšel. Povzbudila ho příkřívnutím, ale zůstal nepřesvědčený.

„Říkáš, že se s nimi vídáš ráno?“

„Ano, Vaše Veli...“ Rudi se zarazil – měl dobře vštípáno, že musí poslouchat, co mu nařídí dospělí. „Hodinu. Když jsem hodný.“

Sisi přikývla, skousla ret a uvažovala o tom. Tohle by ji nemělo překvapovat. Nakonec znovu promluvila, zkusila jinou strategii, jak získat hochovu důvěru. „Chtěl bys něco slyšet o mamčině farmě v Maďarsku?“

Rudi neodpověděl.

„Mám tam koně,“ pokračovala. „Taky slepice. A psy, velké.“

„Babička má jen malé pejsky.“ Ti malí čoklíci, vycvičení tak, aby na mě vrčeli, pomyslela si císařovna. „Říká, že velké psy nesnáší,“ dodal Rudi.

„Já vím,“ kývla hlavou Sisi, ale ostatní si nechala pro sebe: právě proto je mám. „A víš, co ještě, Rudi?“ zeptala se zvesela. „Máš sestřičku jménem Valerie.“

„Mám sestru Giselu.“

Sisi sebou trhla, na chvíli oněmělá. „Jistě, tvoje starší sestra se jmenuje Gisela. Ale taky máš malou sestřičku Valerii. Možná se na ni moc nepamatuješ – je o hodně mladší a narodila se v Maďarsku, ale teď ji poznáš. Má velké, zářivě modré oči. A nedávno se jí prořezal první zoubek. Chtěl by ses někdy podívat spolu s Valerií na mamčinu farmu?“

Chvíli otázku zvažoval a potom se zajímal: „Jsou ti psi hodní?“

Sisi se zamračila; vycítila z nevinné dětské otázky strach, nad nímž jí pukalo srdce.

„Totiž, hrabě Gondrecourt říkal, že mi ukáže psy, co vypadají jako vlci. Prý v lese loví malé kluky, a když nějaký chlapec není silný a statečný, tak...“

„Ne, Rudi, tihle psi vůbec nejsou jako vlci. A kdyby tě přesto trochu děsili, nepustíme je k tobě. Ale věř mi... jsou velice přátelští. Chtěli by tě jen pusinkovat a olizovat.“

Sáhla mu prstem na špičku nosu a Rudi se trochu usmál, spíš jen náznakem. Tak letmo, že ten výraz mohla promeškat, kdyby zrovna mrkla. Napadlo ji, že to byl nejkrásnější pohled, jaký kdy viděla. Snad jen s výjimkou Valeriiných úsměvů.

„Dobře.“ Snažila se reagovat klidně, aby plachého hochu nepolekala. „Dobře, tak tě s sebou někdy vezmu do Maďarska. Ale nejdřív promluvíím s tvým otcem.“

Císař trávil večer mimo palác, měl naplánovanou návštěvu Dvorního divadla s delegací francouzských ministrů. Nepřicházelo v úvahu, aby František Josef své plány zrušil.

Na druhý den se Sisi ocitla před jeho apartmá brzy ráno, vykoupaná, nastrojená a vzhledem k okolnostem vypadající tak hezky, jak jen to šlo. Celou noc nezamhouřila oka a na ták se snídání se ani nepodívala. Nemohla by požit jedině sousto, dokud ji manžel neujistí, že smí usilovat o Rudiho záchranu.

Znala Františkův denní rozvrh – a věděla, že ho za její nepřítomnosti nepřestal dodržovat. Koneckonců se řídil osobním mottem „Nezměním se“. Nejdřív se vždycky umyl a pomodlil a pak trávil dopoledne sám v pracovně u hlášení ministrů, nad dopisy a u nekonečného papírování. Také věděla, že císař v té době nepřijímá návštěvy a nikdo, snad jen s výjimkou jeho matky, se neopovazuje objevit před jeho pracovnou bez pozvání, nebo aniž by si předem sjednal schůzku.

„Musím mluvit s císařem,“ oznámila Sisi, stojící před apatickým strážným s výrazem tak tuhým a škrobeným jako uniforma, kterou na sobě měl. „Vím, že tam je. Řekněte mu, že s ním chce mluvit manželka.“

Strážný chvíli váhal, jako by si nebyl zcela jistý, jestli má její rozkaz uposlechnout, ale přece jen se otočil a šel vzkaz vyřídit. O několik minut později se těžké dveře s vrzáním otevřely a Sisi byla uvedena do manželovy pracovny malou armádou sluhů, oblečených v černo zlaté habsburské livreji. Ohlásili její přítomnost, František Josef vstal od stolu, a když se před ním Sisi uklonila, kývl hlavou.

„Tvoje Veličenstvo,“ řekl zdrženlivě; neprozradil hlasem ani náznak hlubšího citu po tak dlouhém odloučení.

„Tvoje Veličenstvo,“ odpověděla Sisi, zrak sklopený k lemu svých šatů.

„Vítej zpátky ve Vídni,“ pokračoval. „Těší mě, že tě vidím. Prosím, prosím... přestaň se uklánět.“ Sisi napřímila záda. František jediným krátkým posunkem poslal pryč všechno služebnictvo, takže v místnosti zůstali jen oni dva. Muž a jeho žena, sami. Zvedl ruku v rukavici a zeptal se: „Nějaké občerstvení? Mám objednat kávu? Moučník? Jsi hubená.“

„Ne, děkuji.“ Sisi pohlédla na jeho stůl, kde se vršily papíry, a potom na pohovku a křesla s čalouněním z červeného damašku, sladěné barvou se závěsy a kobercem. Říkalo se jí „habsburská červěň“, protože její manžel –

nebo spíš *tchyně* – ve vnitřní výzdobě upřednostňovali sytě šarlatový odstín. Sisi ukázala na pohovku. „Můžeme se posadit?“

Nechtěla proti němu sedět u stolu jako nějaký ministr nebo byrokratický žadatel. Vždyť je jeho manželka. Rudiho matka. A jde si s ním promluvit o natolik důležité věci, jakou je přežití jejich dítěte.

„Ach ano, ano, jistě,“ odpověděl František, zvedl ruku a ukázal jí, kam si má sednout.

Ponechali mezi sebou mezeru širokou jako dlaň, seděli toporně na kraji pohovky, nohy natočené k sobě. Sisi se dívala na manželův obličej, který tak dlouho neviděla, a všimla si, jak se za její nepřítomnosti změnil. Řídnoucí vlasy způsobily, že se čelo zdálo být vyšší. Husté kníry se spojovaly s kotletami v jahodově blond a stříbřitě šedém propletenci – stříbra od posledního setkání přibylo. Modré oči zůstaly stejné, jak si je pamatovala, světlé, bystré a neustále v pohotovosti, ale obklopovaly je jemné vějířky vrásek. Zdálo se, že přemáhá únavu, i když by se nikdy neodvážil připustit tak lidskou slabost.

„Vypadáš velice dobře, Alžběto.“

„Děkuji, Františku.“ Vyčetl jí z tváře myšlenky o svém stárnutí? „Ty taky.“

„Není nutné lhát,“ pousmál se. Položil ruce na kolena a zadíval se přímo před sebe. „Jsem rád, že tě vidím. Moc rád.“

„Já tebe taky.“

„Co jsem říkal o lhaní?“

Sisi se bezděky zasmála. Vzhlédla a všimla si, že nad jeho stolem dosud visí její portrét, mistrovské dílo od Winterhaltera, které mu darovala. A hned vedle něj druhý obraz od téhož malíře – podobně důvěrná podobizna, ale Sisi se na ní svůdně usmívala, místo aby se dívala do dálky. Menší zarámované manželčiny portréty také zdobily jeho stůl spolu s miniaturami každého z jejich dětí. Takže měl Andrassy pravdu: František se *opravdu* každý den dívá na její podobu. Poposedla, sepjala ruce v klíně a zase je rozpojila.

„Jak ses měla v Maďarsku?“ zeptal se František.

„Dobře.“

„Gödöllő tě pořád ještě těší? Chybí ti něco v domě?“

„Ne.“

„Dáš mi vědět, kdyby se našlo něco, co mohu udělat, abys tam měla víc pohodlí?“

„Františku, vím, že je po tak dlouhém odloučení nutná trocha společenské konverzace. Vzájemná výměna zdvořilostí.“ Natočila se k němu a rozhodla ruce. „Ale musím s tebou projednat něco hodně důležitého.“

František se na ni podíval a přikývl. Nezměnil se, ale viděl, že totéž platí pro ni. „Slyšel jsem, že ses pokusila propustit Gondrecourta,“ řekl klidným hlasem.

„Ne jen *pokusila*.“ Cítila, jak se jí zmocňuje panika. Je ten strašný člověk zpátky v paláci? Trýzní právě v tuhle chvíli Rudiho? Vypadá jako krutá zrádkyně poté, co synovi slíbila, že je Gondrecourt nadobro pryč? „Ten člověk musí odejít.“

Císař si poposedl, vzdychl a urovnal neexistující záhyb na dokonale naškrobených kalhotách. Takže dosud každý den nosí vojenskou uniformu: smetanově zbarvenou tuniku a červené kalhoty, úbor z dob mládí, kdy byl velitelem v rakouské kavalerii. U některých lidí v císařství si kvůli tomu vysloužil přátelskou přezdívku „poručík červená nohavice“.

„Alžběto, byla jsi dlouho pryč.“

„Já vím. A teď jsem se vrátila, protože jsem se dozvěděla, co ten hrozný člověk dělá našemu synovi.“

„Není ani trochu vhodné, abys hned po příjezdu narušovala běh...“

„Je to ještě horší, než jsem myslela. Po setkání s Rudim jsem přesvědčená, že v zájmu jeho duševního, tělesného a citového blaha, ba dokonce pro samotnou jeho existenci je nanejvýš nezbytné, abychom tomu šílenství učinili přítrž.“

„Od koho to víš? Kdo ti podal ty nesmyslně nafouklé, přemrštěné zprávy?“

„Není důležité, kdo mě informoval,“ Opravdu na tom nezáleželo a navíc by nikdy nezradila Giselinu důvěru. Bude to jejich tajemství, první mezi ní a starší dcerou. „Podstatné je, že ta situace začala být natolik zoufalá, abych se o ní dozvěděla až v Maďarsku.“

„Alžběto, byla jsi pryč. Ale musíš pochopit, že existují způsoby, jak se jisté věci dělají. Nemůžeš sem jen tak přijet a...“

„*Jak se věci dělají*. Podrobit malé dítě mučení studenou vodou a ustavičnému strachu? Šokové terapii převzaté rovnou z bitevního pole? To je zcela nepochopitelné.“

„Je to vojenský výcvik. Také jsem jím prošel. Matka mě nechala od čtyř let nosit uniformu.“

„Což nebylo v pořádku. A neznamená to, že musí být Rudi vystaven stejnému týrání. Vždyť je to malý kluk. Je vyděšený! Má podlomené zdraví.“ Zatímco se z jejího hlasu ozývalo čím dál větší rozčilení, František mluvil klidně a rozvážně, jako by byla Sisi vzpurné dítě, jemuž musí rozumně domluvit.

„Náš chlapec má křehkou konstituci.“ František Josef se poškrábal na kotletách a stočil pohled od Sisi někam do místnosti. „Jednoho dne se od něj bude očekávat, že se ujme své právoplatné role jako vůdce Rakousko-uherské říše. Bude potřebovat sílu, aby naši dynastii udržel u moci. Aby vedl naši armádu do boje. Jediný způsob, jak Rudolfa posílit, je...“

„Posílit? *Viděl* jsi ho? Ten hoch je nemocný! Podvyživený. Chvěje se, jako by měl padoucnici. V noci se budí hrůzou.“

František si povzdechl. „Tak zkrátka musíme zdvojnásobit úsilí, abychom zpevnili jeho tělesnou schránku. Gondrecourt ví, co dělá. Dohlédne na to, aby korunní princ...“

„Gondrecourt je sadista a blázen a nedovolím mu víckrát se přiblížit k mému synovi.“

„Alžběto.“ František se odmlčel, unavený tím, jak mu pořád skáče do řeči, jejím plamenným argumentováním, tolik odlišným od jeho odměřeného konstatování. „Ten hoch je až moc citlivý. Nemá velké vlohy k tomu, aby se stal císařem. Musíme kázní a výcvikem změnit to, co mu nenadělila příroda. Rudolf v sobě nemá dost... Příliš se podobá...“

„Příliš se podobá své mámě?“ dořekla Sisi s trpkou pachutí v ústech. „Nemá v sobě dost otcova stoicismu? Ach, jak tvou matku těší tohle říkat, není-liž pravda?“

František neodpověděl, ale jeho mlčení bylo výmluvnější než hlasitý souhlas.

Sisi podrážděně vydechla. „Františku, viděla jsem našeho syna. Mluvila jsem s ním.“

„Korunního prince vídám pravidelně. Kdyby byla situace tak hrozná, jak tvrdíš, věděl bych o tom. Rudolf by se mi svěřil, že má potíže. Nebo by něco řekl babičce. Jsou si s arcivévodkyní velice blízcí.“

Sisi zařala zuby a přinutila se zůstat soustředěná. „Ten kluk je vyděšený. Prakticky němý. Věř mi – to vaše úsilí zocelit jej brutálním nátlakem a životosprávou má opačné účinky. Místo toho je...“ Odmlčela se, vědomá si postavy, která se objevila ve dveřích. Polkla zbytek slov a strnula na po-

hovce instinktivní potřebou krýt se a chránit. Ona i František se podívali ke vchodu.

Arcivévodkyně Žofie se zastavila na prahu a obě ženy si vzájemně pohlédly do očí. Ani jedna se nepohnula a Sisi v tu chvíli blesklo hlavou, že je opravdu pozoruhodné, jak moc toho mezi dvěma ženami může být řečeno bez jediného proneseného slova.

„Alžběto.“

„Žofie.“

„Franci.“ Arcivévodkyně stočila ocelový pohled svých světlých očí k synovi.

Sisi cítila, jak se manžel napjal, když vstal z pohovky. „Dobry den, máti.“ Františkovi se nic tolik nepřičilo jako ocitnout se mezi těmi dvěma. Došlo k tomu už nesčetněkrát a ještě pořád si s tím nevěděl rady. On, muž, který vládl rozhárané říši, nikdy nedokázal vnést mír do vlastní domácnosti. Snad jen tehdy, když jsem stovky mil daleko, napadlo Sisi.

„Ráda tě vidím, Alžběto. Udělala jsi své staré tetě Žofii radost.“ Žofie vplula do místnosti a Sisi sklonila hlavu k jedné straně a pohlédla na tchyni s výrazem, který jí měl sdělit, že těmi slovy nikoho neoklame. Arcivévodkyně její pohled ignorovala a pokračovala: „Těší mě vidět, že sis konečně uvědomila, kde je tvé místo manželky a matky – a císařovny. Patříš sem, ne na tu maďarskou koňskou farmu.“

Sisi odvrátila zrak a neodpověděla. František vstoje přešlápl z nohy na nohu.

„Jak se má dítě? Valerie?“ zeptala se Žofie se zkřivenými ústy – šlo o jediné vnouče, jemuž osobně nevybrala jméno. Sisi cítila, jak jí srdce buší čím dál rychleji a instinkt ji nutí utéct nebo bojovat. Nelíbilo se jí, jak tchyně vyslovila dceřino jméno.

„Prospívá,“ odpověděla a přinutila se pohlédnout arcivévodkyni zpřímá do očí.

„Bůh je dobrotivý.“ Žofie sepjala ruce přes sukni se stříhem do zvonu. „Modlím se za ni... i za tebe... a za všechny své milované. Každý den.“

„Jistě,“ odušila Sisi klidným hlasem. „Ale jsem tady kvůli svému jinému dítěti. Rudi na tom není se zdravím dobře. Jsem tady, abych syna zachránila před tím barbarem, jehož jste přijali do této domácnosti.“

Žofie se obrátila přímo na syna. „Předpokládám, že ses pokusil vysvětlit jí, co je pro Rudolfa nejlepší?“

František Josef přikývl a zasmušile pohlédl z matky na manželku.

„Nepřesvědčil mě, že jsou vaše metody cenné a záslužné,“ prohlásila Sisi.

Žofie se chystala odpovědět, ale zabránil jí v tom záchvat kašle. František křikl, ať přinesou vodu, ale arcivévodkyně se odmítla napít. „To nic, nic mi není,“ vrtěla hlavou. Odkáslala si, oči plné slz, a pomalu a nejistě nabírala dech, potřísněná řadra se jí při dýchání viditelně vzdouvala. Položila ruku na synův stůl a hned ji zas odtáhla, jako by se snažila zatajit, že se potřebuje opřít.

„Máti.“ František prošel místností k Žofii a vzal ji za paži. „Prosím, alespoň se posad.“

„Nedělej si o mě starosti, Franci. Máš jich i tak dost, drahoušku.“ Žofie se zjevně snažila předstírat, že je jí lépe, ale Sisi viděla, jak ztěžka dýchá. V tu chvíli ji udeřilo do očí, jak staře arcivévodkyně vypadá. Těhle ženě, kdysi tak mohutné a zaoblené ze všech těch máslových krémů, sytých pokrmů z dušeného masa a nejlepších kousků hovězího, té, co kdysi rázovala chodbami Hofburgu, vydávala rozkazy a předčila tempem císařské strážce, teď z nějakého důvodu dělalo potíže udržet se na nohou. Před Alžbětou stála úplně jiná žena, kašlala a namáhavě popadala dech.

Sisi zkusila zapomenout na její někdejší sílu, zadívala se na ni novými očima a viděla, že je Žofie opravdu zesláblá, celá scvrklá a má pobledlý obličej. Z její tchyně a tety se stala stará žena. Ta změna Sisi zastihla zcela nepřipravenou. Jako by si čas, který té ohromující ženě dopřál po mnoho let dočasný oddech, přišel hamižně vybrat svou daň.

Sisi se znovu zadívala na svůj portrét, pověšený nad manželovým psacím stolem, a v tu chvíli si uvědomila něco, co až dosud nepovažovala za možné: je silnější než Žofie. Pravda, dělil je věkový rozdíl související s energií a tělesnou silou, ale ať už to mělo jakýkoliv důvod, teď měla převahu ona, Sisi. Přezijte tuhle ženu. Věděla to, a Žofie si toho taky byla vědoma. A muselo to být jasné i Sisinu manželovi.